

PROGRAM ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W MIEŚCIE ŁOMŻA

NA LATA 2020 PLUS

„Przedsiębiorcza Łomża – otwarci na biznes”

WSTĘP

W roku 2015 został opracowany Program Rozwoju Miasta Łomża do roku 2020 Plus. Jest to podstawowy dokument strategiczny definiujący w długoletniej perspektywie strategiczne cele rozwoju Łomży, kierunki i priorytety niezbędne do realizacji przyjętych założeń.

Zgodnie z Programem Łomża będzie się koncentrować na pobudzaniu przedsiębiorczości oraz budowaniu atrakcyjności inwestycyjnej poprzez powstawanie i rozwój konkurencyjnych przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy. Konkurencyjność będzie osiągnięta przez innowacyjność przedsiębiorstw związaną z branżami w których występują przewagi względem konkurencyjnych obszarów.

Dzięki wskazaniu najważniejszych kierunków rozwoju, Program pozwala na opracowanie niezbędnych dokumentów programowych, które są z nim komplementarne i pomagają w osiągnięciu wyznaczonych celów.

Takim dokumentem jest Program Rozwoju Przedsiębiorczości „Przedsiębiorcza Łomża-otwarcie na biznes”, który jest rozszerzeniem oraz uszczegółowieniem działań mających na celu realizację Programu Rozwoju Miasta Łomża do roku 2020 Plus.

Opracowanie dokumentu pozwala na określenie konkretnych, najbardziej efektywnych działań mających na celu stworzenie dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie miasta.

Ważną cechą Programu Rozwoju Przedsiębiorczości jest promocja gospodarcza Łomży poprzez budowanie pozytywnego wizerunku jako miasta nowoczesnego i otwartego na biznes. W te działania powinni zaangażować się wszyscy, również radni, pracownicy Urzędu Miejskiego, mieszkańcy i przedsiębiorcy aby osiągnąć spójny, pozytywny przekaz na zewnątrz. Istotnym elementem Programu jest edukacja dla przedsiębiorczości i dopasowanie oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb rynku pracy. Jest to zadanie konieczne dla wzrostu liczby powstających podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta Łomży, zmniejszenie bezrobocia, zatrzymania procesu emigracji młodzieży.

Realizacja celów programu poprawi atrakcyjność gospodarczą miasta, wpłynie na wzrost konkurencyjności, co w efekcie zaowocuje zwiększeniem zainteresowania ze strony inwestorów zewnętrznych oraz rozwojem rodzimych przedsiębiorstw.

1. METODOLOGIA PRAC

Prace związane z przygotowaniem i opracowaniem Programu Rozwoju Przedsiębiorczości w Mieście Łomża na lata 2020 Plus rozpoczęły się w marcu 2016 roku. W pierwszym etapie prac stworzono projekt dokumentu, który uwzględniał założenia Programu Rozwoju Miasta Łomża i główne kierunki rozwoju przedsiębiorczości. Projekt zawierał sugestie i uwagi przedsiębiorców zgłaszane podczas spotkań oraz prac Społecznego Forum Gospodarczego.

Następnym etapem było zorganizowanie spotkań konsultacyjnych, które odbywały się w dwóch grupach gospodarka i edukacja. Celem tych spotkań było zaangażowanie w proces budowania Programu Rozwoju Przedsiębiorczości jak największej liczby osób kreujących przedsiębiorczość na terenie miasta. Dzięki tym spotkaniom zdefiniowano priorytetowe kierunki rozwoju przedsiębiorczości w mieście.

W kolejnym etapie projekt Programu Rozwoju Przedsiębiorczości został przedstawiony do dyskusji i zaopiniowania Społecznemu Forum Gospodarcemu.

Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich informacji, uzyskanych we wcześniejszych etapach, projekt opracowanego dokumentu, został przedstawiony do zatwierdzenia na posiedzeniu Rady Miejskiej Łomży.

Niniejszy dokument zawiera informacje dotyczące kierunków rozwoju przedsiębiorczości Miasta Łomża oraz działań związanych z ich realizacją na lata 2017 – 2020 Program został skorelowany z horyzontem czasowym Programu Rozwoju Miasta Łomża, a także z nowym okresem programowania budżetu.

W Programie Rozwoju Przedsiębiorczości przedstawiono cele priorytetowe, zadania główne i wspierające, przewidziane do realizacji w okresie jego obowiązywania. Wyróżniono również działania, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości jest dokumentem otwartym, co w praktyce oznacza, że w miarę upływu czasu oraz podejmowanych działań w niej określonych, możliwa jest ich aktualizacja, w tym wyznaczanie nowych działań i zadań oraz korekta tych, które zostały sformułowane już wcześniej, w celu jak najlepszego dostosowania się do zmieniających się warunków oraz otoczenia.

Niniejszy dokument składa się z 6 części:

- ✓ metodologia prac
- ✓ interesariusze
- ✓ analiza SWOT gospodarki miasta Łomża
- ✓ główne założenia Programu Rozwoju Przedsiębiorczości
- ✓ system monitorowania i ewaluacji Programu
- ✓ wskaźniki realizacji Programu.

Analiza SWOT dla obszaru przedsiębiorczości przeprowadzona została na potrzeby Programu Rozwoju Miasta Łomża. Wynikające z niej wnioski były punktem wyjścia przy określaniu głównych założeń Programu Rozwoju Przedsiębiorczości.

W zasadniczej części dokumentu tj. Założeń Programu Rozwoju Przedsiębiorczości wyznaczono III Cele priorytetowe wraz z zadaniami głównymi, a także niezbędne zadania wspierające przewidziane do realizacji w ramach niniejszego Programu, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie wyznaczonych założeń. Odniesiono się również do komplementarności wspomnianych celów Programu z głównymi założeniami Strategii Rozwoju Miasta Łomża na lata 2020 PLUS, jako najważniejszego dokumentu strategicznego miasta.

Część dotycząca systemu monitorowania i ewaluacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości przedstawia przyjęte wskaźniki i mierniki rezultatu naszych przedsięwzięć.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę do opracowania dokumentu należą:

- ✓ Program Rozwoju Miasta Łomża 2020 PLUS
- ✓ zagadnienia zgłaszane przez przedsiębiorców podczas licznych spotkań
- ✓ wnioski ze spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych podczas tworzenia PRP
- ✓ wnioski ze spotkań ze Społecznym Forum Gospodarczym

2. INTERESARIUSZE

W dokumencie przedsiębiorczość rozumiana jest jako zagadnienie związane z rozwojem, wzrostem gospodarczym, inwestycjami i zaspakajaniem potrzeb przedsiębiorców i mieszkańców.

W tak rozumianym kontekście przedsiębiorczości, Program skierowany jest do określonych grup odbiorców. Są to : przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w Mieście Łomża, inwestorzy, potencjalni inwestorzy lokalni, regionalni i krajowi, osoby zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą, organizacje przedsiębiorców, pracodawców, samorządów zawodowych i gospodarczych, środowiska akademickie i naukowe uczelni i szkół wyższych, szkół średnich, pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw subregionu, instytucje otoczenia biznesu (IOB), organizacje pozarządowych (NGO).

Program Rozwoju Przedsiębiorczości bezpośrednio skierowany jest do lokalnych i zewnętrznych przedsiębiorców oraz tych którzy w przyszłości będą chcieli rozpocząć działalność gospodarczą na terenie miasta Łomża.

Rozwijanie przedsiębiorczości jest kluczem do sukcesu i dobrobytu lokalnej społeczności. Celem nadrzędnym powstających podmiotów gospodarczych i inwestycji jest zmniejszenie bezrobocia i zatrzymanie procesu emigracji młodzieży. Jeżeli więc spojrzymy na efekty jakie przyniesie Program Rozwoju Przedsiębiorczości to interesariuszem tego programu jest każdy mieszkaniec naszego miasta.

3. ANALIZA SWOT OBSZARU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W MIEŚCIE ŁOMŻA

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych w procesie planowania strategicznego. Została ona przeprowadzona dla potrzeb tworzenia Programu Rozwoju Miasta Łomża 2020 PLUS.

Analiza przeprowadzona w obszarze „Gospodarka” stanowi podsumowanie głównych wniosków wynikających z dokonanego przeglądu potencjału gospodarczego miasta i punkt wyjścia dla części koncepcyjnej Programu Rozwoju Przedsiębiorczości.

Tabela nr 1

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ wysoki poziom rozwoju branży rolno – spożywczej, ✓ korzystne położenie miasta na głównym szlaku transportowym o znaczeniu międzynarodowym, ✓ stosunkowo wysoka aktywność przedsiębiorcza, w tym szczególnie wysoka liczba średnich przedsiębiorstw, ✓ współpraca uczelni wyższych z gospodarką w zakresie innowacyjności, szczególnie w branży rolno – spożywczej, ✓ posiadanie strefy ekonomicznej oraz Parku Przemysłowego.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niskie nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ✓ ograniczone zasoby gotowych terenów inwestycyjnych ✓ niekonkurencyjne w stosunku do innych miast stawki podatków lokalnych ✓ brak dobrej tradycji współpracy UM z przedsiębiorcami ✓ brak wykwalifikowanej kadry pracowniczej mimo dużego bezrobocia ✓ niedostateczna promocja gospodarcza miasta ✓ niewystarczająca aktywność i dostępność usług instytucji otoczenia biznesu

✓ niskie w stosunku do średnich w Polsce, ale i do Białegostoku koszty pracy	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ✓ możliwość pozyskania finansowania z działania 1.4 RPO WP na uzbrojenie terenów inwestycyjnych ✓ możliwość sfinansowania dostosowania kompetencji i kwalifikacji pracowników z sektora MŚP (działanie 2.4 RPO) ✓ możliwość sfinansowania infrastruktury komunikacyjnej ze środków RPO WP (działanie 4.1 i 4.2 RPO WP) ✓ finansowanie ze środków UE rozwoju usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (działanie 8.1 RPO WP) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ograniczenia dla rozwoju gospodarki wynikające z uwarunkowań przyrodniczych ✓ niska zamożność mieszkańców ✓ utrzymywanie się administracyjnych utrudnień prowadzenia działalności gospodarczej (Urząd Skarbowy i Zakład Ubezpieczeń Społecznych) ✓ rosnąca konkurencja ze strony innych ośrodków ✓ niekorzystne zmiany w makro - otoczeniu

Pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości w naszym mieście zależy od minimalizowania słabych stron oraz lepszego i bardziej efektywnego wykorzystania mocnych stron i szans rozwojowych Łomży i otoczenia..

Miasto Łomża realizować będzie program zachęt dla przedsiębiorców, który wpłynie pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości, oraz na przyjazny wizerunek miasta otwartego dla przedsiębiorców, inwestorów i niniejszy Program Rozwoju Przedsiębiorczości odpowiada na to zapotrzebowanie.

4. ZAŁOŻENIA PROGRAMU ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

4.1 Podstawowe założenia i priorytety

Określenie potencjału społeczno-gospodarczego miasta Łomża pozwoliło na zdiagnozowanie kluczowych problemów i zdefiniowanie na ich podstawie 3 głównych celów priorytetowych Programu Rozwoju Przedsiębiorczości wraz z zadaniami głównymi.

I. Priorytet - Łomża przyjazna przedsiębiorcom

Cel: Otwarcia na biznes

Nowe miejsca pracy tworzą ludzie przedsiębiorczy – działający w ramach własnych przedsiębiorstw lub organizacji społecznych. Wzrost ich liczby to nowe miejsca pracy i dodatkowe dochody własne gminy. Klimat przyjazny przedsiębiorcy to kompleksowe i indywidualne traktowanie każdego podmiotu, który działa lub chciałby rozpocząć działalność na terenie miasta.

Podatki to jeden z głównych czynników decydujących o konkurencyjności gospodarki, który przekłada się na rozwój lokalnych przedsiębiorstw. W ramach priorytetu Łomża

przyjazna przedsiębiorcom opracowano pakiet dla biznesu składający się z ulg podatkowych dla przedsiębiorcy, który ma zachęcić przedsiębiorcę do inwestowania na terenie naszego miasta i jednocześnie odpowiada na zgłaszany podczas przeprowadzonej analizy SWOT problem niekonkurencyjnych w stosunku do innych miast stawek podatków lokalnych. Celem stworzenia pakietu jest stworzenie przyjaznego klimatu dla rozwojowego, innowacyjnego przedsiębiorcy, co w przyszłości przełoży się na tworzenie nowych miejsc pracy i wzrost przedsiębiorczości.

Istotnym warunkiem przyciągania kapitału zewnętrznego jest dostępność i atrakcyjność terenów inwestycyjnych. Łomża w swoich zasobach ma takich terenów niewiele. Podstrefa Łomża Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej liczy zaledwie 6,7 hektarów. Do chwili obecnej w przetargach łącznych sprzedanych zostało 5 obszarów o łącznej powierzchni 3,2 ha do wykorzystania pozostają wolne dwie działki o powierzchni 3,5 ha. Jednym z głównych zadań w ramach tego priorytetu jest poszukiwanie i tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, atrakcyjnych dla potencjalnego inwestora

II. Priorytet – Promocja gospodarcza i inwestycyjna

Cel: Smart biznes - innowacyjność i konkurencyjność

Priorytet zakłada działania mające na celu tworzenie rozwiązań sprzyjających działalności gospodarczej oraz usuwanie najbardziej uciążliwych barier i utrudnień administracyjnych. Budowany jest nowoczesny system umożliwiający elektroniczną obsługę przedsiębiorcy, inwestora, mieszkańca. Działania te poprawią klimat przedsiębiorczości, zbudują pozytywny wizerunek gminy nowoczesnej, a przede wszystkim pozwolą na duże oszczędności czasu i pieniędzy.

Ważnym kierunkiem działań będzie ponadto wzmocnienie współpracy Miasta z Instytucjami Otoczenia Biznesu i ukierunkowanie działalności IOB na aspekty przedsiębiorczości. Wsparcie działalności innowacyjnej związanej z lokalnymi specjalizacjami, co może w szczególnym stopniu przyczynić się do podniesienia konkurencyjności łomżyńskich firm.

III. Priorytet – Edukacja na rzecz przedsiębiorczości

Cel: Przedsiębiorcza Łomża

Realizacja tego priorytetu polegać będzie na dopasowaniu usług edukacyjnych do nowoczesnej gospodarki, oraz bliższej współpracy przedsiębiorców z systemem edukacji. Zakłada się intensywną promocję przedsiębiorczości i innowacyjności, traktowaną jako element konkurencyjności na rynku.

Ważnym elementem programu jest promowanie postaw przedsiębiorczości wśród uczniów i studentów. Budowanie takich postaw od najmłodszych lat zachęci młodych ludzi do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

4.2 Podstawowe zadania przewidziane do realizacji

W celu osiągnięcia wymienionych priorytetów oraz zadań głównych przewidzianych do realizacji w ramach Programu Rozwoju Przedsiębiorczości w mieście Łomża na lata 2020 plus zdefiniowano zadania wspierające:

Tabela nr 2

PRIORYTET	I. ŁÓMŻA PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM - OTWACI NA BIZNES	II. PROMOCJA GOSPODARCZA I INWESTYCYJNA - SMART BIZNES INNOWACYJNOŚĆ I KONKURENCYJNOŚĆ	III. EDUKACJA NA RZECZ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI - PRZEDSIĘBIORCZA ŁÓMŻA
Zadanie główne	1. Pakiet dla biznesu	1. Wdrażanie Smart City Łomża	1. Kreowanie postaw przedsiębiorczości wśród uczniów i studentów, mieszkańców miasta.
Zadania wspierające	1.1 Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych inwestycji	1.1 E-rozwoj - elektroniczna obsługa przedsiębiorcy, inwestora, mieszkańca	1.1 Wizyty studyjne w przedsiębiorstwach, firmach oraz wizyty właścicieli firm w szkołach, spotkania informacyjne
	1.2 Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych miejsc pracy	1.2 Wdrażanie obszarów projektu Smart City Łomża	1.2 Dni przedsiębiorczości uczniowskiej/studenckiej
	1.3 Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu rozpoczęcia działalności gospodarczej w Łomży	1.3 Uzupelnienie sieci szerokopasmowej	
	1.4 Finansowanie start-up		
Zadanie główne	2. Tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych	2. Rozwój współpracy z IOB	2. Kształcenie dla rynku pracy
Zadania wspierające	2.1 Obszary Aktywności Gospodarczej (AOG)	2.1 Współpraca Miasta z Instytucjami Otoczenia Biznesu	2.1 Staże i praktyki dla uczniów, staże absolwenckie
	2.2 Uzbrojenie terenów inwestycyjnych		2.2 Opracowanie i wdrożenie programu kształcenia zawodowego w Mieście Łomża
	2.3 Lokalne Inicjatywy Gospodarcze		2.3 Dopasowanie programu kształcenia i szkoleń do zapotrzebowania pracodawców.
			2.4 Centrum Informacji Zawodowej

Zadanie główne	3. Utworzenie Punktu Informacyjnego	3. Działania promujące potencjał inwestycyjny i gospodarczy Miasta	3. Wspieranie edukacji cyfrowe
Zadania wspierające	3.1 Utworzenie Punktu Informacyjnego (PI) w Urzędzie Miejskim, Punkt informacji biznesowej	3.1 Promocja i bieżąca aktualizacja witryny www.biznes.um.lomza.pl	3.1 Promocja dobrych praktyk z zakresu przedsiębiorczości
		3.2 Strategia promocji Miasta	
		3.3 Uzupełnienie oferty inwestycyjnej zgodnie z wzorami PAIiZ	
Zadanie główne	4. Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej oraz osób zagrożonych bezrobociem	4. Realizacja współpracy regionalnej, ponadregionalnej i międzynarodowej	
Zadania wspierające	4.1 Utworzenie i organizacja Centrum Integracji Społecznej	4.1 Współpraca z samorządami subregionu	
	4.2 Klauzula społeczna w zamówieniach publicznych	4.2 Realizacja wspólnych projektów z miastami europejskimi.	
		4.3 Intensyfikacja współpracy z miastami partnerskimi	
		4.4 Weryfikacja możliwości współpracy międzynarodowej.	
Zadanie główne	5. Promowanie lokalnych przedsiębiorców		
Zadania wspierające	5.1 Konkurs gospodarczy w kategoriach: Firma roku, Inwestor roku, Debiut roku		
	5.2 Ambasador Łomży		
	5.3 Organizacja cyklicznej imprezy "Zasmakuj w Łomży", „Rozsmakuj się w Łomży”		
	5.4 Bezpośrednia promocja lokalnych przedsiębiorców		

4.3 Opis planowanych działań

W powyższych zestawieniach przedstawione zostały priorytety oraz zadania główne i wspierające mające na celu realizację wytyczonych celów.

Poniższe zestawienie zawiera szczegółowy opis działań, które będą realizowane w ramach zdefiniowanych działań.

Tabela nr 3

Zadanie główne	Zadania wspierające	Opis działania	Cel działania
PRIORYTET I: ŁOMŻA PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM - CEL: OTWARCI NA BIZNES			
Pakiet dla biznesu	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych inwestycji	Zwolnienie z podatku od nieruchomości nowowynbudowanych, zakupionych nieruchomości na okres od 1-6 lat. Minimalne nakłady inwestycyjne przedsiębiorców: mały - 450 tys. zł, średni - 900 tys. zł, duży 2,1 mln zł	Powstawanie nowych inwestycji tworzących nowe miejsca pracy
	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych miejsc pracy	Zwolnienie z podatku od nieruchomości na okres od 1-3 lat. Za każde nowoutworzone miejsce pracy - zwolnienie ze 100 m2 powierzchni budynków.	Powstawanie nowych inwestycji tworzących nowe miejsca pracy
	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu rozpoczęcia działalności gospodarczej w Łomży	Zwolnienie z podatku od nieruchomości mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorców rozpoczynających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Łomży po raz pierwszy do 3 lat.	Tworzenie nowych przedsiębiorstw na terenie Miasta
	Finansowanie start-up	Prowadzenie działalności w ramach Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości, bez konieczności rejestracji. Dostęp do finansowania z funduszu AIP Seed Capital w wysokości 100 tys. zł w zamian za 15 proc. udziałów w startupie. Dla uczestników konkursu dla start-up, którzy nie uzyskali finansowania, możliwość wsparcia najlepszych projektów przez "aniołów biznesu".	Finansowanie osób rozpoczynających działalność gospodarczą mających ciekawe pomysły na biznes

Tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych	Obszary Aktywności Gospodarczej (AOG)	Utworzenie terenów inwestycyjnych w mieście przy ul Meblowej: tereny w ograniczeniu ulic; ul. mjr Cieśliewskiego, ul. Poznańska, droga gminna nr 101178B. Oznaczenie tych terenów w MPZP jako Obszary Aktywności Gospodarczej	Utworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych nie należących do miasta
	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych	Budowa pozostałych dróg przewidzianych w MPZP na Obszarze Aktywności Gospodarczej.	Utworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych nie należących do miasta
	Lokalne Inicjatywy Gospodarcze	Współfinansowanie dróg, dojazdów do przedsiębiorstw na zasadach określonych w LIG, pod warunkiem że wpisują się w zadania własne gminy.	Wsparcie lokalnych przedsiębiorców w ich działalności. Likwidacja barier prowadzenia działalności gospodarczej.
Utworzenie Punktu Informacyjnego	Utworzenie Punktu Informacyjnego (PI) w Urzędzie Miejskim, Punkt informacji biznesowej.	Utworzenie jednego miejsca w którym przedsiębiorca lub osoba planująca rozpoczęcie działalności gospodarczej uzyska pełną informację nt. prowadzenia, rozpoczęcia, możliwości finansowania działalności gospodarczej, dostępnych szkoleń.	Ułatwienie dostępu do informacji przedsiębiorcom i osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą. Współpraca z innymi podmiotami na etapie pozyskiwania informacji.
Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej oraz osób zagrożonych bezrobociem	Utworzenie i organizacja Centrum Integracji Społecznej	Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pozostających bez zatrudnienia poprzez doradztwo zawodowe, kursy szkolenia, poradnictwo specjalistyczne, pośrednictwo pracy, praca socjalna	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pozostających bez zatrudnienia
	Klauzula społeczna w zamówieniach publicznych	Zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, dotyczące: zatrudnienia osób: a) bezrobotnych lub młodocianych w celu przygotowania zawodowego, b) niepełnosprawnych c) innych niż określone w lit. a lub b, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym –	Wyrównanie szans w dostępie do zamówień publicznych dla podmiotów ekonomii społecznej oraz zatrudnienie osób defaworyzowanych do rynku pracy

Promowanie lokalnych przedsiębiorców	Konkurs gospodarczy w kategoriach: Firma roku, Inwestor roku, Debiut roku	Promowanie lokalnych firm szczególnie przyczyniających się do rozwoju miasta poprzez swoje osiągnięcia oraz promujących Miasto jak również promowanie młodych przedsiębiorców.	Promocja Miasta poprzez lokalne firmy. Promowanie samozatrudnienia wśród młodych ludzi, absolwentów
	Ambasador Łomży	Wyróżnienie podmiotów, instytucji, osób promujących na zewnątrz Miasto	Promocja Miasta poprzez firmy, instytucje, osoby
	Organizacja cyklicznej imprezy "Zasmakuj w Łomży", "Rozsmakuj się w Łomży".	Organizacja imprezy cyklicznej w Mieście " Zasmakuj w Łomży" dotycząca szeroko rozumianej branży rolno - spożywczej, w tym m.in. gotowe produkty spożywcze, ekologiczne produkty rolne, przyprawy, dodatki do żywności, maszyny i technologie wykorzystywane w produkcji, wiedza branżowa.	Promocja gospodarcza Miasta oraz lokalnych przedsiębiorców/producentów
	Bezpośrednia promocja lokalnych przedsiębiorców	Wizyty studyjne w firmach, zapraszanie do prezentacji podczas obecności delegacji zewnętrznych, informacja w materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej Miasta	Promocja przedsiębiorstw lokalnych

**PRIORYTET II: PROMOCJA GOSPODARCZA I INWESTYCYJNA - CEL: SMART BIZNES
INNOWACYJNOŚĆ I KONKURENCYJNOŚĆ**

Wdrażanie Smart City Łomża	E-rozwoj - elektroniczna obsługa przedsiębiorcy/mieszkańca	Interfejs elektronicznej obsługi mieszkańca (E-Urządnik) w UM Łomża, który umożliwi: identyfikację i uwierzytelnienie za pośrednictwem platformy ePUAP oraz obsługę w ramach własnych zobowiązań, płatności, wniosków, deklaracji z przekazaniem do właściwej skrzynki podawczej (systemu obiegu dokumentów). Wdrożenie systemu kolejowania.	Wygodny i bezpośredni dostęp do informacji przez mieszkańca i przedsiębiorcę. Możliwość śledzenia złożonych przez siebie wniosków i etapów ich realizacji. Zwiększenie zadowolenia klientów i mieszkańców oraz podniesienie jakości usług.
	Wdrażanie obszarów projektu Smart City Łomża	System Info Łomża wraz z modułami: bezpieczna Łomża, konsultacje społeczne, budżet obywatelski, kalendarz wydarzeń. Rozwijanie i dodawanie nowych modułów.	Wygodny, bezpośredni dostęp do informacji przez mieszkańca i przedsiębiorcę.
	Uzupełnienie sieci szerokopasmowej	Wykonanie inwentaryzacja zasobów IT oraz ponoszonych kosztów związanych z eksploatacją przez jednostki miejskie. Wykonanie połączeń placówek miejskich do sieci szerokopasmowej z wykorzystaniem sieci światłowodowej czy drogą radiową.	Zunifikowanie zarządzania zasobami, ograniczenie kosztów eksploatacji usług oraz systemów teleinformatycznych.

Rozwój współpracy z IOB	Współpraca Miasta z Instytucjami Otoczenia Biznesu	Angażowanie instytucji w projekty planowane i realizowane przez Miasto, konsultowanie działań, zapraszanie na spotkania, konferencje dedykowane przedsiębiorcom, wspólne organizowanie przedsięwzięć skierowanych do przedsiębiorców, wspólna promocja	Podniesienie roli, wzmocnienie i rozwój współpracy instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw
Działania promujące potencjał inwestycyjny i gospodarczy Miasta	Promocja i bieżąca aktualizacja witryny www.biznes.um.lomza.pl	Bieżąca aktualizacja informacji na stronie przez wydziały odpowiedzialne merytorycznie. Utworzenie zakładki "Invest in Łomża" dostosowanej do standardów PALiIZ	Wygodny dostęp do informacji dla przedsiębiorców, inwestorów, mieszkańców
	Strategia promocji Miasta	Zlecenie wykonania strategii spójnej promocji Miasta firmie zewnętrznej, w tym promocji gospodarczej, kulturalnej, turystycznej.	Skuteczna promocja Miasta
	Uzupełnienie oferty inwestycyjnej zgodnie z wzorami PALiZ	Przygotowanie oferty inwestycyjnej zgodnie z układem proponowanym przez PALiZ	Unifikacja oferty, skuteczniejsza promocja inwestycyjna
Realizacja współpracy regionalnej, ponadregionalnej i międzynarodowej	Współpraca z samorządami subregionu	Realizacja w ramach Łomżyńskiego Forum Samorządowego wspólnych projektów na rzecz kompleksowych rozwiązań wspierających rozwój przedsiębiorczości, w tym promocja, tworzenie terenów inwestycyjnych.	Wspólna realizacja zadań w ramach projektów współfinansowanych z UE
	Realizacja wspólnych projektów z miastami europejskimi.	Wymiana wiedzy i doświadczeń promującym zrównoważony rozwój miejski, korzystanie z doświadczenia i dobrych praktyk innych miast. Współpraca w ramach programów współpracy transgranicznej EIS np Polska - Białoruś - Ukraina 2014-2020 , Urbact	Wsparcie miast we wdrażaniu zintegrowanych strategii miejskich. Wspólna realizacja projektów przy wykorzystaniu wsparcia unijnego.
	Intensyfikacja współpracy z miastami partnerskimi	Rozwój współpracy w obszarze oświaty, przedsiębiorczości, żywności ekologicznej. Organizowanie spotkań w UM podczas przyjazdów delegacji , wspólne wyjazdy z przedsiębiorcami do miast partnerskich	Korzystanie z dobrych praktyk obu stron
	Weryfikacja możliwości współpracy międzynarodowej.	Odświeżenie kontaktów z miastami partnerskimi, poszukiwanie wspólnych obszarów działania, analiza możliwości współpracy z WPHiI, nawiązanie/odświeżenie kontaktów z delegacjami odwiedzającymi Miasto	Rozwój współpracy regionalnej, ponadregionalnej, międzynarodowej

PRIORYTET III: EDUKACJA NA RZECZ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI - CEL: PRZEDSIĘBIORCZA ŁOMŻA

Kreowanie postaw przedsiębiorczości wśród uczniów i studentów, mieszkańców miasta i okolicznych gmin	Wizyty studyjne w przedsiębiorstwach, wizyty właścicieli firm w szkołach, spotkania informacyjne	Wizyty uczniów w przedsiębiorstwach i wizyty przedsiębiorców na lekcjach w szkołach.	
	Dni przedsiębiorczości uczniowskiej/studenckiej	Organizacja „Tygodnia kariery” w ramach ogólnopolskiego konkursu kariery 17-23.10.2016 "Bądź autorem swojej kariery", „Giełda Szkół Ponadgimnazjalnych – 02.03. 2017”, „Giełdy pomysłów na życie w III LO 15.03. 2016”, miejski konkurs "Pomysł na biznes" - II semestr roku szkolnego. Konkursy zawodoznawcze dla uczniów wszystkich typów - III - VI 2017 szkół	
Kształcenie dla rynku pracy	Staże i praktyki dla uczniów, staże absolwenckie, wolontariat zawodowy.	Projekt konkursowy w działaniu 3.1. Projekt w końcowej fazie przygotowanie pisany we współpracy z BFKK Białystok, termin składania 30.10.2016 planowane rozstrzygnięcie IV-V 2017 - początek realizacji 1 IX 2017	
	Opracowanie i wdrożenie programu kształcenia zawodowego w Mieście Łomża	Fotografia aktualnego stanu bazy techno-dydaktycznej w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe w mieście. Wskazanie w jakich zawodach i kwalifikacjach są one wykorzystywane.	
		Opracowanie raportu z wyników analizy	
	Dopasowanie programu kształcenia i szkoleń do zapotrzebowania pracodawców.	Przygotowanie założeń do koordynacji pracowni i sprzętu techno-dydaktycznego do pełniejszego wykorzystania. Obserwacja rzeczywistego obciążenia pracowni w ciągu roku szkolnego i zaproponowanie rozwiązań umożliwienia uczniom z innych szkół korzystania z nich ze swoim nauczycielem	
Wdrażanie systemu KKZ			

	Centrum Informacji Zawodowej	Punkt konsultacyjny w siedzibie ŁCRE. Wsparcie osób poszukujących ścieżki kształcenia. Opracowywana jest ankieta adresowana do pracodawców. Jej celem jest określenie oczekiwań konkretnych pracodawców i dookreślenie brakujących absolwentom umiejętności tzw. luk kompetencyjnych. Uzyskanie informacji od pracodawców o możliwości wsparcia w organizacji szkoleń, kursów niwelujących luki. Pozwoli to na poszerzenie oferty informacji zawodowej	
Wspieranie edukacji cyfrowej	Promocja dobrych praktyk z zakresu przedsiębiorczości	Stacjonarne i e-learningowe szkolenia w zakresie TIK wg zapotrzebowania uczestników, prezentacja dobrych praktyk w zakresie przedsiębiorczości - spotkania warsztatowe, współpraca ŁCRE z UM Łomża w projekcie SMART CITY w edukacji.	

4.4 Powiązanie z innymi dokumentami strategicznymi

Zgodnie z metodologią prac nad dokumentami strategicznymi, każdy dokument niższego szczebla powinien bezpośrednio odnosić się do dokumentów wyższego szczebla. W przypadku Programu Rozwoju Przedsiębiorczości w mieście Łomża takim dokumentem jest Program Rozwoju Miasta Łomża do roku 2020 PLUS.

Założone w niniejszym dokumencie priorytety, zadania główne i wspierające są zgodne z celami strategicznymi zawartymi w wymienionym dokumencie wyższego rzędu.

Tabela nr 4

Program Rozwoju Miasta Łomża do roku 2020 Plus	Program Rozwoju Przedsiębiorczości do roku 2020 Plus
Obszar - Gospodarka Cel strategiczny : Innowacyjna przedsiębiorczość	
Cel operacyjny : Wspieranie nowych przedsiębiorstw	Cel operacyjny : Otwarcia na biznes
Cel operacyjny : Rozwój usług na rzecz innowacyjnej przedsiębiorczości, (usługi doradcze, finansowe, informacyjne, administracyjne	Cel operacyjny : Otwarcia na biznes Cel operacyjny: Smart biznes innowacyjność i konkurencyjność
Cel operacyjny : Stwarzanie atrakcyjnej infrastruktury na potrzeby inwestycji	Cel operacyjny : Otwarcia na biznes

Cel operacyjny : Stworzenie warunków do podniesienia innowacyjności i konkurencyjności sektora rolno spożywczego	Cel operacyjny: Smart biznes innowacyjność i konkurencyjność
Cel operacyjny: Gospodarcza promocja miasta, przyciąganie inwestorów szczególnie do branż będących specjalizacją Łomży	Cel operacyjny: Otwarcie na biznes, Smart biznes innowacyjność i konkurencyjność
Obszar - Edukacja Cel strategiczny : Kształcenie dla pracy	
Cel operacyjny: Zapewnienie stałego dostosowania szkolnictwa zawodowego i kształcenia ustawicznego do potrzeb rynku pracy.	Cel operacyjny: Przedsiębiorcza Łomża
Cel operacyjny: Rozwój kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem potencjału szkół i uczelni wyższych.	Cel operacyjny: Przedsiębiorcza Łomża
Cel operacyjny: Optymalizacja i podnoszenie jakości szkolnictwa ponadgimnazjalnego.	Cel operacyjny: Przedsiębiorcza Łomża

Wizję Łomży w 2020 roku można zawrzeć w 3 sformułowaniach:

- Łomża miastem innowacyjnej przedsiębiorczości,
- Łomża miastem ludzi uczących się,
- Łomża miastem ludzi pracujących.

Wzrost liczby miejsc pracy i osób pracujących będzie przekładał się na wzrost dochodów i związaną z tym poprawę jakości życia mieszkańców. Wzrost aktywności zawodowej zapewni także złagodzenie licznych występujących problemów społecznych takich jak: bezrobocie, migracje z miasta, ubóstwo. Wzrostowi liczby miejsc pracy oraz poziomu aktywności zawodowej będzie towarzyszyła wysoka aktywność edukacyjna mieszkańców szczególnie w zakresie kształcenia zawodowego przez całe życie. System dostosowywania kompetencji do zmieniających się potrzeb gospodarki będą wyróżniały Łomżę jako atrakcyjne miejsce do rozwoju przedsiębiorczości. W stymulowaniu pozytywnych zmian w zakresie przedsiębiorczości, kształcenia i aktywności zawodowej Łomża wykorzysta swoje tradycyjne atuty jakimi są kultura, edukacja i sport.

5. SYSTEM REALIZACJI, MONITORINGU I EWALUACJI

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji dokumentów strategicznych jest wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny.

Niniejszy system monitorowania i ewaluacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości jest komplementarny z tym, który został zastosowany w Programie Rozwoju Miasta Łomża, w celu ujednoczenia procedur monitoringu i ewaluacji najważniejszych dokumentów strategicznych miasta.

Monitoring ma na celu gromadzenie i analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, co pozwoli na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Opracowanie systemu monitorowania i ewaluacji umożliwi zatem gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów poszczególnych programów. Pozwala także na obserwację rezultatów prowadzonych działań oraz na wprowadzanie niezbędnych aktualizacji i korekt, gdyby zachodziła taka potrzeba.

Zakres monitoringu i ewaluacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości wyznacza określony priorytet wraz z zadaniami głównymi oraz zaplanowanymi zadaniami wspierającymi.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym. Zakres ten obejmować będzie efektywność podejmowanych działań, a także postępu wdrażania Programu.

Monitorowaniem wdrażania Programu oraz jego ewaluacją zajmować się będzie Komitet Monitorujący, w którego skład wejdą przedstawiciele powołani przez Prezydenta Miasta Łomży. Komitet monitorujący zostanie powołany zarządzeniem Prezydenta po przyjęciu Programu Rozwoju Przedsiębiorczości przez Radę Miejską Łomży.

Do zadań komitetu należeć będzie m.in.:

- ✓ przedstawienie wniosków z realizacji Programu;
- ✓ monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań;
- ✓ sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania Programu;
- ✓ opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Sprawozdania z realizacji Programu będą przedstawiane co najmniej raz w roku przed sesją absolutoryjną Rady Miejskiej. Rada, jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza, będzie mieć za zadanie:

1. akceptację rocznych sprawozdań z realizacji Programu, w szczególności osiągnięcia celów i rezultatów;
2. uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych, lub innych dokumentów strategicznych, o znaczeniu lokalnym.

6. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W celu skutecznej ewaluacji dokumentu strategicznego, a dokładniej założeń w nim zawartych, niezbędne jest pozyskanie danych umożliwiających przeprowadzenie oceny, w tym m.in. porównanie stanu sprzed i po realizacji tych założeń.

W tym celu opracowano dwie tabele, na podstawie których zostanie wykonana ewaluacja niniejszego Programu po zakończeniu jego realizacji.

W tabeli nr 5. wyszczególniono konkretne mierniki, w tym główny cel Programu, a mianowicie wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta Łomży.

Na podstawie wspomnianych mierników możliwa będzie ocena efektów realizacji Programu Rozwoju Przedsiębiorczości.

W ramach Programu Rozwoju Przedsiębiorczości zaplanowano również do realizacji szereg konkretnych działań.

Ich zestawienie wraz z informacją o tym, czy dane działanie zostało, czy też nie zostało zrealizowane, przedstawiono w tabeli nr 6.

Zaprezentowanie w ten sposób poszczególnych zadań pozwala dokładnie określić stopień realizacji Programu z podziałem na poszczególne cele operacyjne.

Tabela nr 5 Wskaźniki efektów realizacji PRP

Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Jednostka miary	Wartość wskaźnika na koniec roku		Wartość pożądana
			2015	2020	
Liczba podmiotów gospodarczych	GUS	szt.			
Liczba nowych podmiotów gospodarczych	GUS	szt.			
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	GUS	zł.			
Liczba pracujących przypadająca na 1000 osób w wieku produkcyjnym	GUS	osoba			
Liczba bezrobotnych w łomży	GUS	osoba			
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludzi pracujących	GUS	osoba			
Zasoby terenów inwestycyjnych	UM dane własne	ha			

Tabela nr 6 Cele oraz zadania wpisane w PRP

Zadanie główne	Zadania wspierające	ZREALIZOWANO	NIEZREALIZOWANO
PRIORYTET I: ŁOMŻA PRZYJAZNA PRZEDSIĘBIORCOM - CEL: OTWARCI NA BIZNES			
Pakiet dla biznesu	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych inwestycji	☐ TAK	☐ NIE
	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu nowych miejsc pracy	☐ TAK	☐ NIE
	Zwolnienie z podatku od nieruchomości z tytułu rozpoczęcia działalności gospodarczej w łomży	☐ TAK	☐ NIE
	Finansowanie start-up	☐ TAK	☐ NIE

Tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych	Obszary Aktywności Gospodarczej (AOG)	☐ TAK	☐ NIE
	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych	☐ TAK	☐ NIE
	Lokalne Inicjatywy Gospodarcze	☐ TAK	☐ NIE
Utworzenie Punktu Informacyjnego	Ut看wienie Punktu Informacyjnego (PI) w Urzędzie Miejskim, Punkt Informacji Biznesowej	☐ TAK	☐ NIE
Wspieranie podmiotów ekonomicznej oraz społecznej oraz osób	Ut看wienie i organizacja Centrum Integracji Społecznej	☐ TAK	☐ NIE
	Klauzula społeczna w zamówieniach publicznych	☐ TAK	☐ NIE
Promowanie lokalnych przedsiębiorców	Konkurs gospodarczy w kategoriach: Firma roku, Inwestor roku, Debiut roku	☐ TAK	☐ NIE
	Organizacja cyklicznej imprezy "Zasmakuj w Łomży"	☐ TAK	☐ NIE
	Bezpośrednia promocja lokalnych przedsiębiorców	☐ TAK	☐ NIE
PRIORYTET II: PROMOCJA GOSPODARCZA I INWESTYCYJNA - CEL: SMART BIZNES INNOWACYJNOŚĆ I KONKURENCYJNOŚĆ			
Wdrażanie Smart City Łomża	E-rozwoj - elektroniczna obsługa przedsiębiorcy/mieszkańca	☐ TAK	☐ NIE
	Wdrażanie obszarów projektu Smart City Łomża	☐ TAK	☐ NIE
	Uzupełnienie sieci szerokopasmowej	☐ TAK	☐ NIE
Rozwoj współpracy z IOB	Współpraca Miasta z Instytucjami Otoczenia Biznesu	☐ TAK	☐ NIE
Działania promujące potencjał inwestycyjny i gospodarczy Miasta	Promocja i bieżąca aktualizacja witryny www.biznes.um.lomza.pl	☐ TAK	☐ NIE
	Strategia promocji Miasta	☐ TAK	☐ NIE
	Uzupełnienie oferty inwestycyjnej zgodnie z wzorami PALiZ	☐ TAK	☐ NIE

Realizacja współpracy regionalnej, ponadregionalnej i międzynarodowej	Współpraca z samorządami subregionu	☐ TAK	☐ NIE
	Realizacja wspólnych projektów z miastami europejskimi	☐ TAK	☐ NIE
	Intensyfikacja współpracy z miastami partnerskimi	☐ TAK	☐ NIE
	Weryfikacja możliwości współpracy międzynarodowej.	☐ TAK	☐ NIE
PRIORYTET III: EDUKACJA NA RZECZ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI - CEL: PRZEDSIĘBIORCZA ŁOMŻA		☐ TAK	☐ NIE
Kreowanie postaw przedsiębiorczości wśród uczniów i studentów, mieszkańców i miast	Wizyty studyjne w przedsiębiorstwach, firmach, wizyty właścicieli firm w szkołach, spotkania informacyjne	☐ TAK	☐ NIE
	Dni przedsiębiorczości uczniowskiej/studenckiej	☐ TAK	☐ NIE
Kształcenie dla rynku pracy	Staże i praktyki dla uczniów, staże absolwenckie, wolontariat zawodowy.	☐ TAK	☐ NIE
	Opracowanie i wdrożenie programu kształcenia zawodowego w Mieście Łomża	☐ TAK	☐ NIE
	Dopasowanie programu kształcenia i szkoleń do zapotrzebowania pracodawców.	☐ TAK	☐ NIE
	Centrum Informacji Zawodowej	☐ TAK	☐ NIE
Wspieranie edukacji cyfrowej	Promocja dobrych praktyk z zakresu przedsiębiorczości	☐ TAK	☐ NIE